

‘Voor vergroeningspotentie moeten we daken gaan zien als hoger gelegen maaiveld’

De Groene Stad toont de laatste ontwikkelingen binnen het partnernetwerk

Dakgroen, groen in tuinen, openbaar groen in parken en langs de weg: het doel van

De Groene Stad is om met allianties in Nederland en de rest van Europa het stedelijk gebied te vergroenen. De boodschap is de meerwaarde van groen op het gebied van klimaat, welzijn en economie. Op 7 september hield De Groene Stad een partnerbijeenkomst in de nieuwe daktuin van het Inspyrium bij Boomkwekerij Ebben in Cuijk.

Auteur: Karlijn Raats

De Groene Stad is een netwerkorganisatie die partijen vanuit de praktijk, de wetenschap en de overheid samenbrengt. Dit doen ze in Nederland en de rest van Europa, met als doel om een prettige, gezonde leefomgeving te creëren. De partners van De Groene Stad konden begin september inspiratie opdoen op het dak van het Inspyrium, waar 1.400 m² daktuin, ontworpen door Victor Dijkshoorn van Vic Landscapes, is aangelegd. Sytse Berends van De Groene Stad: ‘De Groene Stad wil partners samenbrengen, zodat er kruisbestuivingen ontstaan op het gebied van kennis en samenwerkingen, en we het stedelijk gebied zo effectief mogelijk kunnen vergroenen. Op dit soort partnerdagen worden de laatste ontwikkelingen gedeeld. Het dakbos op het Depot Boijmans Van Beuningen komt ter sprake in de eerste lezing. Dat is natuurlijk een prestigeproject. Maar het geeft aan dat groen

meerwaarde heeft op plaatsen waar gebouwen domineren.’

Dakbos Depot Boijmans Van Beuningen

De aftrap gaat over het museumpark, de parktuin en het dakbos van Depot Boijmans Van Beuningen, dat de Rooftop Award 2020 heeft gewonnen. Het gebied waarop het Depot Boijmans Van Beuningen is gebouwd, is van nature een vochtige grond, waardoor er in dat gebied niet werd gebouwd, maar er een park werd aangelegd. Het Depot Boijmans Van Beuningen is dan ook een technisch hoogstandje.

In april vorig jaar werden er met een mobiele torenkraan 75 meerstammige berken en 20 den- nen van Boomkwekerij Ebben op het dak van Depot Boijmans Van Beuningen geplant. ‘De toe-

6 min. leestijd

DAKTUINEN

‘Je moet aanleg en onderhoud kostentechnisch nooit los van elkaar zien’

door de hele wereld op afgerekend. Want iedereen kijkt mee. Er komen veel onzichtbare factoren bij het succes van groen kijken, zoals hoe de bomen en planten gekweekt zijn en welke groeiomstandigheden er zijn meegegeven aan de bomen en planten. Het eerste jaar kende de beplanting gelukkig een bijzonder goed seizoen en al het plantmateriaal slaat goed aan.

MTD Landschapsarchitecten heeft gewaagde keuzes gemaakt bij het prestigeproject van de daktuin van Depot Boijmans Van Beuningen. Meijer: ‘We hebben in Den Bosch een “dakgracht” ontworpen! Deze is al gerealiseerd. Ditmaal wilden we een “dakbos”. In onze optiek kon dit gebouw niet zonder bos en het bos niet zonder het gebouw. Want het ludieke is dat het gebouw de vorm heeft van een plantenpot. De wanden van het gebouw spiegelen. Alleen een bos staat qua élan en maten in verhouding met dit gebouw. Struiken en een enkele boom hadden er totaal onbeduidend bij gestaan.’

Om het bos te realiseren zijn 75 meerstammige *Betula pubescens* aangeplant, die goed tegen de (zoute) windbelasting uit Rotterdam kunnen. Meijer verklaart de keuze: ‘Door meerstammigen in te zetten, kun je meer beeld maken met één boom; op één plantplaats creëer je meer volume. Een verzameling éénstammigen oogt als

een productiebos, dus daar hebben we niet voor gekozen. Bovendien blijft het beeld behouden als er een meerstammige boom doodgaat of gesnoeid moet worden omdat hij een beetje insterft. Ook wilden we een simpel-complex beeld creëren. Daarom hebben we gekozen voor meerstammigen van één soort. Boomkwekerij Ebben snapte wat we wilden en wist precies dát te leveren.’

De kluiten moesten speciaal ‘afgeplat’ worden. Mouwen: ‘De bomen komen uit een compacte teeltaardelaag, waardoor de wortels tijdens het teeltproces al naar de zijkant zijn gegroeid. Daarna zijn de kluiten driemaal gestoken.’ Meijer knikt: ‘De kwekerij heeft producten van hoge kwaliteit afgeleverd die goed waren voorbereid op de grote verhuizing. Ook heeft Boomkwekerij Ebben geadviseerd om een glazen plaat te ontwerpen in plaats van een hek. Hierdoor is de windbelasting bij de berken gereduceerd.’

Mouwen stipt aan dat het beplanten van de begane grond ook geen sinecure was. ‘De begane grond ligt gedeeltelijk op een parkeergarage en op een regenwateropvangbunker. Daar staan enkele exemplaren *Pinus* op van 12 tot 13 meter. Dat is een stuk gecompliceerder dan 75 berken op 45 meter hoogte. Het gebouw spiegelt al het zonlicht. Dat geeft een andere temperatuur voor

gepaste soorten *Pinus nigra* en *Betula pubescens* komen zowel voor op het dakbos als op het benedenterrein en zorgen voor een sterke verbinding tussen de twee. De *Pinus nigra* is wintergroen, er zit veel leven in, én ze geurt, legt Marko Mouwen van Boomkwekerij Ebben uit. Hij verklaart vanuit technisch oogpunt waarom *Pinus nigra* en *Betula pubescens* zijn aangeplant. ‘Ze verdragen zoute wind, maar ook de kalkhoudende substraten op het dak.’ Naast de bomen werden er bijna 9.000 stuks siergras in het dakbos aangeplant.

Frank Meijer, eigenaar en directeur van MTD Landschapsarchitecten, ontwerper van het dakbos en de parktuin: ‘Als het groen rond zo’n gebouw qua wow-factor mislukt, word je daar

Sytse Berends van De Groene Stad

Marko Mouwen (links), verkoper en adviseur bij Boomkwekerij Ebben en Frank Meijer (rechts), directeur-eigenaar van MTD Landschapsarchitecten

Albert de Vries, directeur bij Boomkwekerij Boot & Dart

Robbert Uittenbogaard, directeur bij JUB Holland

Margriet Sander, landschapsarchitect bij Houtman en Sander Landschapsarchitectenbureau

DAKTUINEN

Michelle de Roo, Griffioen Wassenaar

de bomen dan op de kwekerij. Hier krijgen de bomen stress van. Daarom hebben we de bomen op de kwekerij hier goed op voorbereid, zodat ze beter konden aanslaan.'

Meijer spoort na zijn lezing aan om daken met andere ogen te bekijken. 'We moeten niet denken in groen op daken. Dit netwerk heet De Groene Stad en niet Het Groene Dak. Daken zijn een onmisbaar onderdeel van het plangebied. Wij moeten daken gaan zien als hoger gelegen maaiveld. Dan wordt de vergroeningspotentie in één klap flink vergroot. Het is wel noodzakelijk dat de daken de daktuin kunnen dragen, daar zijn bouwkundige voorwaarden voor nodig.'

Bloembollen voor bijna jaarronde bloei

Robbert Uittenbogaard van bloembollenkweker JUB Holland geeft een lezing over de kansen om met bloembollen een jaarrond kleurrijk beeld te creëren in bermen, plantsoenen en parken en zoveel mogelijk biodiversiteit aan te trekken. 'De meeste mensen denken bij bollen aan eenjarige bollen die veel arbeid vergen, of aan enkele stinsen-soorten in het vroege voorjaar. Wat velen niet weten, is dat 80 procent van de bollen meerjarig (circa tien jaar, mits op de juiste plaats) is en dat er ontzettend veel verschillende bollenmixen zijn, waarvan de bloemen vroeg bloeien. Er zijn ook mixsoorten die middenin het jaar bloeien. Sommige bollen zaaien zichzelf uit en worden alleen maar beter. Er zijn ook specifieke bollenmengsels die vlinders en bijen aantrekken.' Uittenbogaard vindt dat er op groenopleidingen te weinig aandacht aan het nut van bollen wordt geschonken. 'Eerst worden structuur en bebouwing behandeld. Binnen groen komen bomen, heesters en vaste planten altijd aan bod. Bollen worden vaak vergeten.'

Elke situatie is anders, waardoor de inzet van bollen maatwerk is. 'We kijken mee naar de grondsoort, de omgeving, het maaibeheer en de kleursamenstelling van de bollen. Het leuke van bollen is dat je met bloeitijden kunt spelen. Je kunt er bijvoorbeeld voor zorgen dat er drie maanden roze, drie maanden gele en drie maanden oranje bloemen bloeien.' Uittenbogaard is sinds een paar jaar partner van De Groene Stad. 'Ik zie overal in de praktijk de kracht van samenwerkingen tussen boom- en vasteplantenkwekerijen. Dan wordt er over het totaalplaatje nagedacht. Bollen passen in dat totaalplaatje.'

Klimaatadaptatietaak voor heel Europa

Albert de Vries is directeur van Boot & Dart, een van de grootste boomkwekerijen in Nederland. 'Wij zijn aangesloten bij De Groene Stad, omdat het voor heel Europa een *must* is om te vergroenen. Wij zijn een belangrijke speler op dat gebied. Klimaatadaptatie is daarbij een belangrijk thema. Limburg was dit jaar een treurig voorbeeld van een overstroomd gebied. Door middel van de juiste toepassing van bomen en planten kunnen droge, warme periodes en natte periodes goed worden opgevangen zonder daar overlast van te hebben.'

Positieve veranderingen voor groen

Landschapsarchitectenbureau Houtman en Sander uit Den Dungen houdt zich veel bezig met daktuinen. Margriet Sander: 'We zijn op deze bijeenkomst aanwezig, omdat we willen weten wat er speelt op het gebied van stedelijk groen. Op dit soort bijeenkomsten houden we alle ontwikkelingen bij en halen we achtergrondinformatie op. Het is een leuke manier van kennis delen, in plaats van verplicht kennis bijhouden.' Volgens Sander zijn natuurinclusief ontwerpen, watermanagement en dakbegroening vandaag

'Ik zie overal in de praktijk de kracht van samenwerkingen tussen boom- en vasteplantenkwekerijen'

de dag volledig vanzelfsprekend. 'Als landschapsarchitecten waren we ons twintig jaar geleden al bewust van deze onderwerpen. Ik studeerde in 1995 al af op watermanagement. Nu komen deze onderwerpen standaard bij bebouwing op de kaart – ze worden soms zelfs vereist. We hoeven ze niet meer te bevechten of uit te leggen. Bouwkundig architecten weten inmiddels ook meer over klimaatadaptatiemaatregelen.'

De grote maat bomen van Ebben wordt geregeld door Houtman en Sander ingezet. 'Ze dragen bij aan de ecologische baten, zoals tegen hittestress, bij het afvangen van fijnstof en CO₂-opname. Daarnaast hebben volgroeide bomen minder onderhoud nodig', legt Sander uit. 'De inkoop prijs verdient zichzelf snel terug. Je moet aanleg en onderhoud kostentechnisch nooit los van elkaar zien.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!